

**NICOLAE URSULESCU, *CUCUTENI. ECOURI ÎN EPOCĂ ALE*
MONOGRAFIEI LUI HUBERT SCHMIDT, IAȘI,
EDITURA UNIVERSITĂȚII „AL.I. CUZA”, 2009, 166 p.**

În acest an s-a împlinit un secol de la începutul cercetărilor efectuate de arheologul german Hubert Schmidt (1864-1933), în cunoscuta așezare eneolitică de la Cucuteni, sit care a dat numele uneia din cele mai spectaculoase culturi din preistoria europeană.

În septembrie 1909, reputatul arheolog german H. Schmidt, specialist cu o mare experiență în domeniu, întrucât participase la o serie de cercetări pe mari șantiere arheologice celebre precum la Troia sau câteva centre din Asia Centrală, a înfîpt șpaclul, unealtă specifică muncii în teren a oricărui arheolog, în straturile aparținând culturii preistorice de tip Cucuteni.

După un prim raport consistent asupra rezultatelor cercetărilor efectuate, în două campanii de săpături sistematice, abia în 1932, după două decenii de studiu și analiză minuțioasă a materialelor descoperite, savantul german a publicat monografia, mult așteptată în primul rând de specialiști, asupra cercetărilor de la Cucuteni, o carte rămasă de referință în literatura de specialitate.

Dacă avem în vedere că de curând, respectiv în 2007, s-au împlinit 75 de ani de la apariția monografiei lui H. Schmidt, **Cucuteni in der oberen Moldau, Rumänien. Die befestigte Siedlung mit bemalter Keramik von der Steinkupferzeit bis in die vollentwickelte Bronzezeit**, Berlin und Leipzig, Verlag Walter de Gruyter, 1932 (**Cucuteni, în Moldova de Sus, România. Așezarea fortificată cu ceramică pictată din eneolitic până în perioada evoluată a bronzului**, VII, 131 p., 21 fig. în text, 40 pl., dintre care una color și patru anexe, Berlin-Leipzig, Editura Walter de Gruyter, 1932,), iar în 2008 s-au împlinit 75 de ani de la trecerea în lumea umbrelor a autorului monografiei menționate, cele trei evenimente, în mod firesc, nu puteau trece fără a reține atenția.

Și-a asumat răspunderea unui demers științific onorabil și necesar universitarul Nicolae Ursulescu, reputat specialist în studierea culturilor neolitice și eneolitice, îndeosebi din aria est-carpatică. Din capul locului menționăm că N. Ursulescu este un bun cunoscător al vieții și operei lui H. Schmidt.

Chiar în acest an profesorul N. Ursulescu s-a mai oprit asupra implicării savantului german H. Schmidt în cercetările arheologice din România, într-un consistent studiu publicat într-o revistă de specialitate (cf. N. Ursulescu, **Hubert Schmidt – profilul unui savant implicat în cercetările arheologice din România**, în revista de istorie *Zargidava*, VIII, 2009, p. 204-216).

Lucrarea profesorului N. Ursulescu dedicată savantului german și

monografiei sale se intitulează simplu: **Cucuteni. Ecouri în epocă ale monografiei lui Hubert Schmidt**, și surprinde prin ineditul demersului, în sensul că rareori poate fi întâlnit în literatura științifică reunirea, într-un volum, a ecourilor pe care le-a avut opera unui autor în momentul apariției sale.

Volumul realizat de N. Ursulescu cuprinde două părți principale și anume: I. **Percepția personalității lui Hubert Schmidt și a descoperirilor lui de la Cucuteni în arheologia timpului său**, și II. **Materiale publicate în anii '30 despre monografia Cucuteni și autorul ei** cu două subcapitole: A. **Ecouri în România** și B. **Ecouri în alte țări**.

Lucrarea se încheie cu un rezumat, în limba franceză (poate ar fi fost necesară și o variantă a rezumatului în limba germană), o bibliografie, lista de abrevieri și un indice onomatistic și toponimic.

Revenind la prima parte a lucrării, este de remarcat bogata informație oferită de N. Ursulescu asupra „percepției personalității lui Hubert Schmidt și a descoperirilor de la Cucuteni în arheologia timpului său”, răspunzând astfel nu doar interesului specialiștilor, dar adresându-se și marelui public interesat de acest gen de lucrări.

Evidențiind importanța lucrării lui H. Schmidt, care este în fapt „prima monografie dedicată unui sit preistoric de pe teritoriul României”, N. Ursulescu nu uită să evidențieze legăturile dintre lumea germană și lumea românească, în domeniul arheologiei. Pe de o parte, este vorba de faptul că și alți reputați arheologi germani au efectuat cercetări în situri de pe teritoriul României, între care Carl Schhuchardt, Gerhard Bersu, Paul Träger, Hermann Schroller, după cum mulți tineri arheologi români au studiat și s-au perfecționat în lumea academică germană, între aceștia numărându-se savanți, creatori de școală arheologică la noi, precum V. Pârvan, Ion Andrieșescu, Teohari Antonescu și Ion Nestor.

Recenziile reunite în partea a doua a acestui volum, evidențiind bogatul și largul ecou al monografiei lui H. Schmidt, sunt reproduse după tipăriturile originale, dar și cu traducerea textelor în limba română (a celor din limbi străine).

Mai trebuie semnalat faptul că recenziile, reunite în volum, sunt însoțite de numeroase și bogate note explicative, completări, dar chiar și puneri la punct, în unele probleme, la nivelul actual al cercetărilor științifice.

Între ecourile în lumea arheologilor români a monografiei lui H. Schmidt, semnalăm mai întâi consistenta recenzie a lui Ion Nestor, publicată, în limba germană, în prestigioasa revistă de specialitate *Prähistorische Zeitschrift* (nr. 23, din 1932), în care se remarcă, între altele, faptul că „autorul oferă prin analizele sale exemplare și ordonarea strictă a materialului prezentat, mai ales o clasificare fundamentată a vestigiilor cucuteniene”. Această subliniere și-a păstrat până azi valabilitatea. În recenzia sa, Ion Nestor a făcut și numeroase

observații asupra unor aprecieri formulate de H. Schmidt în monografia sa, din care cele mai multe au rezistat în timp.

Mai menționăm că, în limba română, respectiv în România, au apărut două texte referitoare la monografia lui H. Schmidt. Este vorba de o notiță bibliografică semnată de Vladimir Dumitrescu, apărută în *Revista istorică română* (III, 1933) și recenzia, în fapt o prezentare mai largă a lui Paul Nicorescu publicată în *Cercetări istorice* (I, 1933).

Cu mult mai numeroase și relevante sunt recenziile și prezentările monografiei lui H. Schmidt datorate unor specialiști din alte țări, între care se numără în primul rând cei din lumea germană, dar și din spațiul anglo-saxon. Menționăm aici, mai întâi, pe savantul Paul Reinecke (1875-1958), marele preistorician vienez Oswald Mengin (1888-1973), profesorul din Köln, Herbert Kühn (1895-1980), dar și marele arheolog și istoric englez V. Gordon Childe (1892-1957), cunoscut publicului românesc prin cele două lucrări ale sale traduse în limba română, **Făurirea civilizației** (București, 1966) și **De la preistorie la istorie** (București, 1967), care formulează o concluzie demnă de reținut, privind monografia savantului german: „Descrierea și prezentarea materialului este admirabilă și face cartea indispensabilă pentru o studiere adecvată a Europei de sud-est și a spațiului egeean”.

Referiri la monografia lui H. Schmidt, pe care N. Ursulescu le semnaleză, s-au făcut și în necrologurile prilejuite de trecerea marelui savant german în lumea celor dreți.

Să mai semnalăm și faptul că pentru cunoașterea operei lui H. Schmidt în țara noastră s-au făcut și alte demersuri. Menționăm că pentru istoricul cercetărilor lui H. Schmidt de la Cucuteni poate fi consultată cu folos lucrarea lui Mircea Petrescu-Dîmbovița, M.-C. Văleanu, **Cucuteni-Cetățuie. Monografie arheologică** (BMA, XIV, Piatra Neamț, 2004, p. 21-24, 31-32).

În 2006, la Iași, a apărut o ediție a monografiei lui H. Schmidt, care reproduce textul original din 1932. În 2007, tot la Iași, a apărut o traducere a monografie a savantului german, din păcate cu „grave și numeroase erori de traducere și interpretare”, cum observă profesorul N. Ursulescu.

Cum savantul german H. Schmidt ocupă un loc important în istoria cercetărilor arheologice din România, lucrarea prezentată **Cucuteni. Ecouri în epocă ale monografiei lui Hubert Schmidt**, este cu atât mai necesară și interesantă nu numai pentru specialiști, dar și pentru un cerc mai larg de cititori.

Ioan Mitrea